Після конфіскати — другий наклад

Ч. 202 (10.585). Львів, пятниця 11. вересня 1925. Почтову належитість оплачено ґуттом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОПУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—2 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельґії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 СОТ.

Ліґа пануючих і союз поневолених.

В минулий понеділок (7. ц. м.) відкрито промовою Пенлеве (цензурованою Чемберленом) шестий Загальний Збір Ліґи Націй. Як попередніми роками, так і тепер в сесії Ліґи Націй бере участь 54 представників державних націй, пописуючись манифестаційними промовами на тему загального мира. Всіх держав на світі є около 90 (враховуючи в те британські домінії та складові республики СРСР), а що Ліґа Націй обєднує тільки 54, то значить 40 проц. держав находиться поза цею „наддержавою". Одначе держави, — члени Ліґи Націй, представляють собою тільки нації пануючі. Тзв. національні меншости, себто народи неволені пануючими націями, не є підметом міжнародного права, обнятого пактом про Ліґу Націй, тільки предметом експериментів націй-панів. Таким чином більша половина людськости находиться поза обсягом Ліґи Націй. Ясно супроти цього, що цей „інструмент мира" є ще дуже недосконалий і мало надійний в теперішньому своєму складі.

А всетаки рік-річно на Загальному Зборі Ліґи Націй в-одно говориться про мир, про тріваке забезпечення мира. Минулого року чолові представники европейської демократії — Еріо і Мек-Донельд, до яких приєднався член польського реакційного уряду гр. Скшиньскі, розпиналися за загальним договором, підтверджуючим теперішній територіяльний уклад Европи, що заістнував всупереч основному праву про самовизначення народів. Та в березні ц. р. змінений великобритійський уряд під натиском домінії відкинув в принципі прийнятий Ліґою Націй загальний ґарантійний пакт навіть без протесту з боку тієж Ліґи.

Відкриваючи шесте зібрання Ліґи Націй, Пенлеве згадав про цю подію та зазначив, що такому оборотові справи не слід дивуватися, бо такий акт (ґарантійний пакт) може бути здійснений тільки при допомозі ділання часу і впертої та вічної волі. Поки-що слід вдоволитися змаганням до частинного ґарантійного пакту, бо це теж буде здійсненням женевського протоколу — хоч на меншому просторі.

На чолі нарад біжучої сесії Ліґи Націй висуваються дві головні справи: прийняття західного (тзв. рейнського) ґарантійного пакту в формі, устійненій правничими експертами, (ця форма ще невідома ширшому загалові) і вирішення питання про вступлення Німеччини до Ліґи Націй.

В своїй промові Пенлеве — очевидно з огляду на східних союзників Франції — зазначив, що ідеалом французького уряду є женевський протокол, що його закидається тільки тимчасово та що прийде колись пора його здійснення. Тимчасом ідеї того протоколу повинні бути приноровлені хоч до деяких держав (Франції, Німеччини, Бельгії й Англії, а можливо теж Італії). Заскочена цим Польща буде налягати на французьку дипльомацію, щоби та обстоювала основи версайського трактату відносно східних границь. Та чи Франція, маючи так багато власних клопотів (війна в Мароко й повстання в Сирії та мілярдові довги в Америці) буде спроможна твердо обстоювати інтереси власні і чужі (себто польські), — слід сумніватися. Бріян в розмові з представником аґенції „Sozialdemokratische Presse" заявив, що за всяку ціну бажає мира між Францією й Німеччиною, чого доказом евакуація Дюссельдорфу, Дюісбурґу і Рури. Німецько-французське порозуміння в справі економічній і політичній є можливе. Ясно, що в таких умовах, коли ще в додатку Англія весь свій непереможний вплив кидає на терезу частинного ґарантійного пакту, не бажаючи ніяким чином анґажуватися в охорону німецько-польських границь, — становище польської дипльоматії буде незвичайно важке.

Другою справою є вирішення питання про вступлення, а радше втягнення Німеччини до Ліґи Націй. Як відомо, німецька дипльоматія, а з нею й прилюдна опінія, не проявляє надмірної охоти вступити в Ліґу Націй. Таж цей крок може потягнути за собою розвал рапальського договору, хіба що Німеччина була би також експонентом СРСР. в Женеві, розуміється за тихим порозумінням з радянським Союзом. Але в такому випадку участь Німеччини не була би рівнозначна зі збереженням істнуючих трактатів відносно центральної й східної Европи, тільки перетворилаб Ліґу Націй в арену боротьби за їх основну перевірку. Маючи на увазі своє розброєння, Німеччина виставила вимогу, щоби на випадок радянсько-польської війни німецька республика могла зберігти повну невтральність, не перепускаючи до Польщі воєнних транспортів. Очевидно, і тут перед польською дипльоматією зростають непоборні труднощі.

Доведення до конкретних вислідів обох цих справ відкриває перед Польщею новий тернистий шлях найріжнороднійших небезпек, перепон і труднощів.

Вступ Німеччини до Ліґи Націй зменшить число тих народів, які побідними державами є в той або инший спосіб позбавлені всесвітнього громадянства. Та всетаки істнуватимуть держави й народи поза рямками Ліґи Націй, а радше істнуватимуть чисельно великі народи або їх відломи, які не будуть підметами, лише предметами міжнародного права. Таким чином провідна ідея Ліґи Націй і на далі лишиться скривленою, бездушною, анемічною. Бож ідея загального мира так довго не буде здійснена, як довго істнуватимуть пануючі і поневолені.

Якраз тепер та непрохідна прірва між пануючими і неволеними проявляється все виразнійше, а крик поневолених стає все голоснійший, все більш набирає сили розпука знесилюваних і насилуваних.

Хоч Ліґа Націй має за завдання боронити й охороняти тзв. національні меншости, то всі

представлення й протести неволених досі не находили належного відгомону в Секретаріяті й на зібраннях Ліґи Націй.

Ліґа Націй раднійше і з видимою насолодою займається квестіями опіюма, невільництва, соціяльного законодавства і т. и.,

Може з приступленням Німеччини до Ліґи Націй скінчиться ця теоретично-гуманітарна діяльність та розгляд чисто абстрактних проблем, а найде свій вислів охорона й оборона народів, неволених деякими членами Ліґи Націй.

Ф. Ф.

Жидівська кольонізація Півд. України.

I.

Дані офіціяльної статистики. — Мотиви і цілі.

Кольонізація Жидами південної України в повному ходу. Вона ведеться систематично й пляново. Для цього істнують на Україні спеціяльні організації: державна установа „Комзет" — комітет для справ жидівської кольонізації, покликаний до життя рік тому з ініціятиви найвисшої влади в Рад. Союзі, а то Президією Центр. Виконавчого Комітету СРСР.—і громадська установа на Україні „Озет"—„Товариство землевлаштування трудящих Евреїв". „Комзет" занявсь розробіткою плянів, проводженням їх крізь законодатний шлях, заключуванням умов і т. п., а „Озет" взяв на себе пропаґандистичну роботу, аґітацію серед Жидів за переселенням, утворювання зі звербованих переселенців окремих груп, збірання громадських фондів публичними складками і т. д.

Акція скольонізування Жидами південної України перестала бути „внутрішньою справою" держави, коли зважимо ті моральні і фактичні зобовязання, які рад. уряд приймає перед закордонними жидівськими організаціями. Ця кольонізаційна акція приймає загально-жидівський, так би мовити міжнародній характер. В Америці істнує жидівське товариство „Ікор" („Селянин"), що поставило собі за ціль фінансувати кольонізаційну акцію українського Озет-а. Скільки це т-во видало взагалі грошей на скольонізування Жидами південної України—не відомо; на 1925—1926 рік обіцяє дати 250.000 долярів. Саме на 12. вересня ц. р. скликує обєднана жидівська організація „Джойнт Дістрібюшен Коміті" у Филадельфії велику конференцію, що м. ин. радитиме над організацією фонду 15 мілїонів долярів на ціли жидівської кольонізації на півдні України і на Криму. В Берліні й Льондоні теж утворені спеціяльні жидівські комітети для спомагання жидівської кольонізаційної діяльности на Україні і всі вони стоять у безпосередньому контакті зі згаданими радянськими установами.

Як голосить офіціяльний рад. комунікат, в минулому році зголосилося 30000 жидівських родин, бажаючих осісти на ріллі; з того улаштовано вже 6000 родин. У біжучо

Red. czas. „Dilo" we Lwowie. Pr. 653/25. W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, jako Trybunał Prasowy we Lwowie, że treść artykułu, umieszczonego w czasopiśmie „Dilo" Nr. 197 (10.579) z dnia 5. września 1925. pod tytułem: [illegible] między 1) "Slidamy poznanskych Polakiw" [illegible] słowami: na [illegible] zawiera znamiona zbrodni z § [illegible] 4. września 1925 [illegible] dokonaną [illegible] wydał [illegible] w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydał nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą [illegible] przewidzianą w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1862. Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 r. [illegible] grzywny [illegible] do 400 zł. p. Lwów dnia 7. września 1925. r.

Niewiadomski.

ву році уряд визначив для Жидів на Україні 65000 десятин землі, з того — як читаємо подрібно в комунікаті Озет-а — 36000 десятин в херсонській окрузі, 15.000 в одеській окрузі, 9.000 дес. на Криворіжу й 5.000 дес. на Катеринославщині. Разом з попередньо осілими на ріллі Жидами на Україні, в одній лише Херсонщині є 45 жидівських кольоній на 70-ти тисячах десятин українського чорнозему. Всеросійський (!) ЦВК рішив на протязі найближчих місяців відвести в українській херсонський округ ще 100.000 дес. для 7.000 жидівських родин. Процедер уладжування жид. кольоністів такий, що на загосподарювання одної родини витрачується 1000 зол. карбов., при чому одну третину має мати кольоніст, а дві третіх дає держава й громадський фонд. В біжучому році уряд виасигнував „Комзетові" біля 1.400.000 рб. в готівці і натурі (безплатний будівельний матеріял, знаряддя і т. п.); буджет на 1926 рік передбачує 5 міліонів рб. з державних фондів на цілі жидівської кольонізації.

Ось так в короткі представляється статистика акції кольонізування Жидами українських земель.

Пружини цілої тої кольонізаційної історії ріжні й складні. Без сумніву, що одною з головних причин, це тягар безробіття, що налягає на державу наслідком деклясації й павперизації жидівського населення на В. Україні, що, складаючись здебільша з торговців і ремісників, утратило після жовтневої революції свій варстат праці. Та, безумовно, грають тут чималу ролю й політичні огляди — знову таки дуже ріжного характеру. Є такі інтерпретатори масового перекидання Жидів на ріллю, які добачують у цьому — антисемітський курс уряду, чи, вірніше кажучи, зріст впливу Росіян і Українців в РКП. і КПбУ.: намір виперти жидівську масу з міст і поволі відсепаровувати жидівських комуністичних менерів від загально-державних справ, виділюючи їх з урядових установ і парт. управ до інституцій, звязаних безпосередньо з жидівським кольонізаційним рухом та жидівським самоврядуванням на скольонізованих землях. Але форма, у якій рад. уряд переводить цю кольонізацію, себто: надзвичайні привілеї, які він дає кольоністам, зміст умов, що їх заключає з закордонними жидівськими організаціями й вибір місця під оту кольонізацію, вказують з багато більше переконуючою силою на инші ще мотиви й цілі цеї на широку мірку закроєної акції.

Про них буде мова завтра.

„Хожден'є по мукам".

Поворот п. Млинарського з подорожі за золотим руном.

Після двохмісячної подорожі по Америці й Англії повернув до Варшави віцепрезидент Банку Польского Млинарскі. Їздив він, річ ясна, (за чимже би иншим?!) за грішми, за позичкою, або як каже делікатно й штудерно польська преса: „з метою розпочати на заграничнім терені акцію задля підсилення польського господарського життя чужими девізами". Правда, міністер фінансів Вол. Ґрабскі довший час твердив, що Польща обійдеться без позички, бо у власних податників є подостатком грошей, які є тим вигідніші, що взявши їх, не віддається, а премієр Вл. Ґрабскі підтвердив цей погляд загальною внутрішньою політикою, що охолоджуючо ділала на закордонних банкирів. А проте видно, що ця теза збанкротувала, коли ось в допомогу п. Млинарскому додано аж самого красномовного демократичного графа Скшиньского, якого завданням було робити прихильний Польщі настрій всюди, де лише це могло мати сякий-такий вплив на інтернаціональні гамани. Спеціяльнож міністр Скшиньскі був обовязаний розсівати ті „нікчемні калюмнії", які ширив по світі клятий Німець (хтож би инший?!), підриваючи довіря до польського довжника. Як відомо, п. міністр Скшиньскі, свідомий своєї важкої місії, узброївся на дорогу м. и. також — приятельським листом до Нагума Соколова, у якому здеклярував себе рішучим сторонником сіонізму...

П. Александер Скшиньскі повернув зі свого турне просто захоплений. Сяючи радістю подав негайно до відома своїм землякам, скільки то промов він виголосив на Новому Світі, скільки журналістів прийняв, та скільки міліонів радіотелефонічних абонентів слухало його подяки, складеної в імени Річипосполитої благородному американському народові. Мимоходом лише зауважив, що Польща не може рахувати на американську позичку, бо Америка не має довіря до цілої Европи, (дарма, що Німеччина позичку таки дістала). А зрештою, зазначив він вдоволено, це не його справа, бо з ним був п. віцепрезес Банку Польского Млинарскі, який цим близше цікавився...

Отже з приїздом п. Млинарского посунули до нього хмари польських редакторів, цікавих дізнатися, як же воно з позичкою, якої треба — ой як треба! П. Млинарскі ріжниться від п. Скшиньского тим, що він скупий на слова, але що скаже — скаже ясно і пророчисто. Отже: він спростовує „деякі подробиці", які появились були про його успіхи підчас побуту в Америці. Фактом є — каже п. М., що його переговори з америк. фінансістами „не відбувалися у прихильній для Польщі атмосфері". „Німецька пропаганда в справі оптантів зарівно як львівська афера з фальшивими америк. чеками — утрудняли реалізацію умов. Сфіналізований є лише позичковий контракт, заключений Банком Польським і Federal Reserve Bank на суму 10 (словами: десять) міліонів долярів!" У Льондоні п. Млинарскі конферував з головним директором Bank of England п. Норменом та директором згаданого Ню-Иоркського Federal Reserve Bank-у. Ці наради мали „вдоволяючий перебіг". „Започатковані переговори будуть континуовані в догіднім (!) часі". Від подробиць п. Млинарскі стримується, бо оголошувати їх ще „передчасно". На виразний же запит одного інтерльокутора, чи пан презес є вдоволений зі своєї праці за кордоном і чи задоволені є нею особи, перед якими він складав свій рапорт, — п. презес відповів: так. П. презес задоволений, бо „зміцняв" основи Банку Польського, засягаючи в авторитетних заграничних директорів емісійних банків їх „опінію" в справі фінансової ситуації, устійнювання курсу валют в часі їх захитання і т. п.

Опінія опінією, а гроші грішми. Всілякі великі фінансові потентати й авторитети-економісти доброзичливо ділились з вдоволеним такою чемністю п. Млинарським своєю „опінією", але не тільки грошей п. Млинарскі не привіз, але й ніякої надії на них...

Церковні справи

Відозва митрополита української православної автокефальної церкви.

1 серпня н. р. вийшла у Києві відозва затитулована „До братів Українців на терені Европи в розсіянні сущих" і підписана: „З ласки Божої і волі Церкви Архієпископ Василь Липківський, Митрополит Київський і всієї України".

Відозва, призначена в першій мірі для православної української наддніпрянської еміґрації, починається цитатом зі св. Письма, після чого у першому реченні пояснює ціль своєї появи: „До Вас, любі брати і діти Українці, що розсіяні поза межами України, звертаюсь я зі словом утіхи..." Митрополит В. Липківський висловлює радість з того приводу, що „в грозі і бурі великої війни і революції, серед тяжких пригод всенародного здвигу з під сумного минулого" визволилась українська православна церква, „що більш як 200 літ сиділа в неволі в тюрмі московського царського і синодального та патріяршого панування". Боротьба поміж українською і московською церквою ще йде, бо на В. Україні ще чимало приклонників московської церкви, але вона закінчиться перемогою „над цими нащадками темної неволі".

ЖАН ҐОЛЬБЕРҐ.

Український Діоґен.

Відвідини у фавна з комарівських лісів.

У „Neues Wiener Journal" з дня 25. серпня находимо статтю Жана Ґольдберга з Чернівець під сензаційним заголовком на всю сторінку газети:

„Митро, людина з ліса. Відвідини у фавна з комарівських лісів".

Прочитавши згадану статтю, яку передаємо в перекладі, найбільше дивує нас те, що ніхто з наших земляків до цього часу не відкрив цієї оригінальної людини, дарма, що її слава дійшла до відома аж Ню-Иорських Американців. — *Пр. Ред.*

Це подобає на казку з давної давнини, а проте є правдою. У лісі села Слобода-Комарівська на Буковині живе з яких сорок літ чудак. Простий нарід зве цього пустельника Митром. Ніхто не знає його прізвища. Літом та зимою живе він у своїй улюбленій солом'яній колибі, яку сам собі поставив. Ніколи не покидає він ліса, який називає його власним. Обривки шмаття звязані мотузками вкривають його струнке, елястичне тіло аж до бедра. На голові носить щось у роді шапки з витертої шкіри і вяже її з заду в „оселедця". Обуви Митро не знає. Те, що називається в нього сорочкою, є єдиною його одіжю, звичайним лахміттям. Ніколи він ще не скидав цієї сорочки. Вона, так мовити, зрослась з його тілом. Навіть зимою, при найгострійшій студіні пустельник носить тільки цю одну сорочку. Вона нагадує сорочку щасного пастуха з казок Ґріма, за якою шукав недужий король по всьому своєму царстві. Так само Митро почуває себе щасним, не маючи ніяких потреб. Його тіло сильно загартоване; шкіра подобає на кору дерева. Це тіло, крім дощевої води, не знало ніякої иншої, бо Митро не вмивається. Його їжа — лісні овочі; у літку збирає він з них припаси на зиму.

На узліссі, де стоїть домівка цього фавна, журчить струмочок. У ньому втишає „лісовик" свою спрагу. Нікого не лякається, і його не лякається ніхто. Навіть підчас війни не покинув ліса. Ніхто не знає, як довго живе там цей незвичайний чоловік. Одна 70-літна дама з Кабиць, пані Барбіє, оповідає, що чула про нього ще змалку.

Дооколичні мешканці оповідають, що трагічна доля загнала цю людину до ліса. Колись він був багатим земельним власником у Слободі-Комарівській, але в наслідок чужих інтриґ усе майно втратив. У розпуці, огірчений до людей, заховався у лісі, який також був його власністю і не хотів більше його покинути. Дяк з Кабиць, сусіднього села, твердить, що прізвище цього відлюдка є Косован.

Митро є гордим і великосердим. Він не приймає ніякої їжі від тих, що його відвідують. „Тримайте це для себе"—відповідає він звичайно. „Це вам буде треба на дорогу". Він не пє і не курить. Хто хоче відвикнути від алькоголю та тютюну, може піти до Митра і дізнатись від нього його тайну! Люде приносячи йому харчі, залишають їх перед його хижиною. Тоді вже він робить їм цю ласку, що сам заносить харчі до свого захисту. Тільки духовна особа є виїмком. Зі священиком Митро є чемний і перед ним вітриває своє серце. Але звичайно людей оминає. Одіжі взагалі не приймає.

Про світ та людей не хоче нічого знати. Його Богом, усім Найсвятійшим, його всім—є сонце. І тому так часто згадує він про сонце і про лихі хмари, які закривають його. „Іду спати разом зі сонцем і разом з ним встаю"—каже Митро. Природно, що для мешканців цього села та околиці, він не є новиною. Але чужі люде ніколи не покидають цього села, щоби не поглянути на це диво. Митра навіть часто фотографують, але це нелегко, бо він утікає перед апаратом. Деякі селяне вважають його опікунчим богом. Простодушні селянки називають його лісним чортом. Коли якій селянці трапиться щось неприємного, тоді йде вона мов паломниця з куркою або горшком сметани, щоби зєднати собі його. Але—як ми вже сказали—„лісовик" є непідкупний. Слово „хабар" йому зовсім незнане. Він бачив раз світ 40 літ тому — і має його досить.

В одно душне пополудне мав я нагоду бачити цього пустельника і „інтервювати" його. Взяв я на себе важке завдання. Два панове з Ню-Иорку, що зупинились для відвідин своїх близьких у Кабицях, йшли разом зі мною. Ми не могли найти воза і тому мусіли мандрувати пішки через гори та долини. По трьох чвертях такої дороги нарешті дійшли до бажаної мети. Сільська дівчинка, що пасла корову вказала нам як дійти до буди Митра. У напруженні, без віддиху, пішли ми хутко. Між деревиною досить рідкою, біля великої скількости складених сягів дров побачили ми намет Діоґена.

У лісі панувала глибока тиша. Тихий легіт проходив крізь верхівя дерев. Вивірка перескочила на дерево. Сям-там щебіт пташок. Природа простягла перед нами свій чар. Ми зупинились мовчки. На мить заслухались у лісову ідилію. Спочатку побачили зад буди. Ніякого шелесту в її сусідстві. „Митро мабуть кудись утік" — сказав з острахом один з моїх американських товаришів подорожі. Митро часто блукає по лісі, шукаючи за ягодами, грибами або хворостом. Незабаром зупинились ми перед входом міцної хижини, у формі покрівлі. Ми глипнули до її темної челюсти. Ні слуху і духу. „Митре!" — крикнув другий Американець. Тоді в буді щось заметушились. Вилізла рачки якась істота. Це був Митро, в такім ви-

„Радіє наша мати, наша свята Церква своєю волею і поверненням до дітей своїх, але й сумує, бо далеко не всіх дітей бачить коло себе. Розкидані, розсіяні діти по всьому світу шукаючи кращого життя. А як багато синів і дочок її бурями, вихрами останніх часів захоплено і закинуто за межі України, розсіяно між чужими народами по чужих краях. Такими є майже всі Ви, любі брати і сестри наші, що збігом обставин по неволі примушені жити на чужині, терпіти сум і нудьгу по рідній стороні. Тим більш потрібуєте Ви утіхи в цьому горю невольного перебування далеко від рідної матери. Але рідна мати, рідна Церква, дає велику утіху і вдоволення і тим дітям, що перебувають в далекій Америці. Вона дає утіху і тим дітям, що розкидані на безмежних просторах Азії...“

Дальше кажеться про розріст та закріплення православної української автокефальної церкви, про поступ, який вона перевела на організаційному полі, і закликається до творення українських парохій на далекій чужині, до широкого інформування чужинців про стан церковної справи на Україні та до втримування тісного звязку з київським духовним центром. Митрополит Липківський покликується на авторитет Всеукраїнської Церковної Ради, біля якої повинні обєднатись православні Українці, та засилає благословенство всій українській наддніпрянській еміграції.

Рене Вівіяні.

Смерть визначного політика.

У Парижі помер у віці 62 літ сенатор Рене Вівіяні, французький премєр-міністр і міністр заграничних справ в час вибуху світової війни. Вівіяні, з походження Корсиканець, як молодий адвокат, розпочав свою політичну карієру участю у великих політичних процесах, при чому зразу дав пізнати себе зі своїх лівих переконань. Ставши редактором соціялістичного „Пті Републік“ увійшов у звязки з Мільраном (тоді ще соціялістом), Бріяном і Жоресом. У 1899 р. своїми сміливими промовами у франц. парляменті повалив кабінет Вальдека-Руссо, в 1906 р. уперве на чолі робітничого кабінету й потім за кількома наворотами ставав членом ріжних кабінетів, як міністр праці. В червні 1914 року стає Рене Вівіяні знову премієр-міністром заграничних справ і був ним до жовтня 1915 р., себто він, соціяліст і пацифіст, був першим франц. воєнним премієром. В 1917 р. знову став міністром — цим разом фінансів, і знову лише на пів року. Після війни брав живу участь у полагоджуванню справи французьких загран. боргів та в діяльности Ліги Націй. На першому засіданні VI. зборів Ліги Націй учасники зборів вшанували його память окремою маніфестацією.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Італ.-нім. порозуміння.

„Трібуна“ повідомляє про порозуміння між Німеччиною й Італією. Штреземан мав зобовязатися перед Мусоліні, що тепер не торкатиме злуки Австрії з Німеччиною та що згодиться на поширення пакту на Італію. Зате Мусоліні прирік Німеччині, що попре її в справі роззброєння на суші і в повітрі і польско-нім. границь. Зате домагається екон. концесій. — „Кор. делля Сера“ пише, що повисшу вістку потверджують політ. кола в Римі.

Землетрус і тайфун.

З Царгорода повідомляють, що в околиці Тімор відчуто землетрус. Три села зовсім знищені. Люде врятувалися. В Кореї лютував грізний тайфун. Потерпіла найбільше місцевість Фузан. Знищених 250 домів, 2000 тяжко ушкоджених. Досі добули 10 трупів.

Біржа.

Львів, 10. вересня 1925.

Гроші.

Амер. дол. 5'95 — 6'00, канад. дол. 5'60 — 5'65, чеські кор. 0'17'75 — 0'18'00 леї 0'02'75 — 0'03'00, франц. франк 0'25'50— 0'26'00, швайц. фр. 1'05—1'07, анг. фунт 26'80—27'20.

гляді, як ми це описали. Його імення вповні підходить до нього. Він глянув на нас боязкими, допитливими очима, а потім опершись стає перед входом у позі резиґнації та втоми. Сидить скулившись, опливши худощаві руки довкола ніг. „Чого хочете?“ спитав він придушеним голосом. Наші відвідини Митра зовсім не дивують. Потім виконав слабий рух рукою і сказав по українськи: „Відступіться від мого сонця!“ Спочатку говорив тихо, пізнійше голосно. Не знає пардону.

„Як довго живете тут?“ спитав я його.

„Що це вас обходить? Ви — чужі, відступіться від сонця. Ідіть собі, звідкіля прийшли. Не забирайте мені мого сонця!“ Такою була відповідь дикуна. На инші запити: про його вік, здоровля, то-що, давав вимиваючі відповіди. Митро був тоді, як мені пояснювали в досить поганім настрою. Мабуть тому, що ми перебили йому пообідний сон. На запит, чому він мешкає тут у лісі, він відповів: „Тому, що я можу мешкати тут зі своїм сонцем, своїм Богом“.

Перед хижиною запримітили ми купу пожовклого листя, а між ними кілька горіючих вугликів. Це був там вічний огонь Митра, який ніколи не смів погаснути. Він горить день і ніч. Біля буди бачили ми також чотирокутні купки ріща, дбайливо поскладані.

Митро встав і зробив кілька кроків вперед. Я зазирнув до хижини і запримітив там у блящанім горшку зелені сливки та бараболю. Їх певно принесли йому відвідувачі. Там бачив я також погасле вугілля. Лісовий дід піддержує вогонь навіть у середині буди. Дим не перешкаджає йому. Леговища не було видко.

Недалечко його зимової резиденції бачили ми останки літньої буди Митра. Буря знищила її. Митро не хоче більш її відновляти. Він відко почуває себе добре у зимовій. Від нашого приятеля Митра, що глядів на нас з недовірям, ми не могли дізнатись багато. Наприкінці схвильовано заявив: „Скрізь є лихі люде“.

Коли ми відходили, Митро проводив нас кілька кроків аж до стрімкого узлісся. Там перехрестився, відвернувся до нас плечима, впав навколішки, підніс голову до неба і поцілував землю. У такій позі клячав з пять хвилин. Потім встав, зробив рух на адресу неба, немов би хотів прогнати хмари і побіг назад до хижини. Це була незвичайно цікава сцена: як цей фавн цілував землю. Малярі найшли би в ньому напевно дуже вдячний сюжет.

Перекл. з нім. мови О.
(„Neues Wiener Journal“ з 25. VIII).

13 с. м. здержується висилку часопису тим ВП. передплатникам, що залягають з передплатою за біжучий місяць. Передплата на біжучий місяць 4·20 зол. 3—4

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашнє (201) число „Діла“ було сконфісковане за один середущий непевний уступ з передової статті п. н. „Єднаймося“.

— **Присяга на вірність.** Згідно з угодою, заключеною поміж Варшавою і Римом два дні тому (як вже коротко згадали ми) католицькі владики в Польщі складали присягу на вірність Річпосполитій на руки през. Войцєховского. Після торжественої Служби в катедрі св. Яна у Варшаві, відправленої кард. Каковским, й відповідної проповіди кс. Новаковского, переїхали всі владики до Бельведеру, де у сквітчано уладженій на цю церемонію салі ждали їх през. Войцєховскі, премєр Грабскі, його брат Ст. Грабскі —автор Конкордату, — і в. польскі достойники. Присягу склали всі епископи (за виїмком двох недужих), а в тім числі українські владики: митр. Шептицький, еп. Хомишин і еп. Коциловський. При цій нагоді варта пригадати текст присяги, згідно з постановою конкордату: „Перед Богом і на святу Євангелію присягаю і обіцяю, як личить епископові, вірність Річипосполитій Польській. Присягаю і обіцяю, що з повною льояльністю шанувати- му уряд, призначений (ustanowiony) конституцією, і що зроблю (sprawię), щоби шанувало його моє духовенство. Крім того присягаю і обіцяю, що не буду брати участи в жадному порозумінню ані не буду присутній на ніяких нарадах, які могли б принести шкоду польській державі, або публичному порядкові. Не дозволю моєму духовенству брати участь у таких затіях (zamierzeniach). Дбаючи про добро й інтерес держави, буду старатися відвалити від неї всі небезпеки, про які я знав би, що грозять їй“. Після прийняття присяги, през. Войцєховскі — як голосить офіціяльний комунікат — угощав достойників церкви сніданком...

— **Не так легко примусити.** Під цим наголовком читаємо у віленському „Жицю люду“: „В звязку з розпорядженням міністра освіти, переданім через шкільного куратора всім непольським школам про введення викладів загальної історії і географії в польській мові, які-то предмети досіль були викладані в рідній мові, довідуємося, що всі безпосередньо заінтересовані шкільні організації литовські, білоруські і жидівські скермували скаргу до найвищого адміністрац. трибуналу і повідомили кураторію, що до отримання рішення виклади історії і географії будуть вестись на тій самій мові, що в минулому році.

— **Бандитський напад польської банди в Журавні.** Дня 6. вересня в неділю уладила місцева читальня „Просвіти“ в салі Брістігерової, забаву з танцями. Рівночасно відбувалась забава польських молодців в салі Обнера під проводом Мацька Станьова, польського господаря, відомого в селі забіяки, який дається добре в знаки всьому населенню. По півночі, около 2. год. Поляки виходячи зі своєї забави, зробили уплянований напад на виходячих гостей з читальняної забави і змасакрували їх до безтями. Найбільше був побитий Роман Шевірик, канд. адв., якому розбили голову а ціле тіло поранили і покололи сиккавицею. В бандитському цьому нападі взяли участь родимі міста Журавна, Адольф Гарц, Мундек Гарц, Фелько Гарц, Ст. Кіяк та освідчений палочник Мацько Станів. Звізваний комендант держ. поліції приглядався зі спокоєм цілому нападові.

— **Зголошення облігацій.** „Дневник законів („Dziennik ustaw“) ч. 91 з 7. в. м. містить розпорядок міністерства скарбу, яким продовжується зголошення до реєстрації 4 проц. облігації залізниці Кароля Людвика з 1890 і 1902 р., 5 проц. облігації залізниці Альбрехта з 1872 і 1877 р., 4 проц. облігації залізниці Альбрехта з 1890 і 1893 р. та облігацій, затягнених бувшим краєм Галичиною в р. 1895, 1904, 1905, 1907, 1908 і 1913, вкінці облігації 4 і пів проц. галицької краєвої позички до дня 1. жовтня 1925. Також слід зголосити в тіж самім речинці облігації, випущені містами: Варшава, Лодзь, Львів, Краків і ин., якщо бажається користати з їх перерахування і конверзії.

— **Американізація Львова.** Львів стає рішуче великим містом. Він вже не вдоволяється європеїзацією, столиця князя Льва і Юзефа Наймана американізується на велику скалю. Правда, покищо обмежене на ратування великоміського престіжу у вуличних катастрофах, але за те катастрофи множаться з дня в день і є „катастрофи“ в білий день, бо ... Вчора впр. в Янівській вул. ... біля 6. год. попол. ... ззаду холодське вантажне (тягарове) авто ... 50-літню кравчиню покровено переїхало, після чого безслідно Гелену Колявску. Жертва „великоміського“ руху шавю. ... до години ... ..., що виновника найде-

— **Свобода ч. 37** появилось в побільшеному обємі і з багатим ріжнородним змістом, на який зложились: Буде по нашому! — Політика. — За життя наші! — Небесні птиці, оповідання Я. Кріпа. — Жиди кольонізують українську землю. — Січевий рух. — Гідна відповідь українського громадянина. — Хто утримує Польщу? — Скликати сойм. — „Огнем і мечем“! — Що чувати у світі. — Новинки. — Голос хлібоїдів і голос народу. — Нові книжки і видання. — Нещастя з балоном. — В справі сільського населення. — З господарства. — Як гонять хрунів. — Податкові пільги. — Правна порада. — Дописи з краю. — Добрі ради.

На допомогу „Голодному Селу“.

БЮЛЕТЕНЬ ч. 22.

Краєвого Комітету Допомоги „Голодному Селу“ за місяць вересень 1925 р.

Розділ допомоги.

На засіданню Краєвого Комітету Допомоги Голодному Селу 4. вересня ухвалено видати допомогу пошкодованим повінню через Повітові Комітети допомоги „Голодному Селу“ в таких повітах: Пов. Станиславів 1000 зол., пов. Калуш 1000 зол., пов. Стрий 1000 зол., Добромиль 1000 зол., пов. Рогатин 1000 зол. Крім цього ухвалено видати допомогу у висоті 500 зол. погорільцям с. Хоросткова коло Копичинець.

Дальший розділ допомоги відбудеться на найблищому засіданні Комітету.

Допомогова акція і влада.

Краєвий Комітет Допомоги Голодному Селу одержав від дирекції поліції повідомлення в справі легалізації Комітету. Український текст цього повідомлення подаємо без змін, згідно з урядовим перекладом:

Дирекція Поліції у Львові ч. 3911/25 пр. Львів дня 31. 8. 925. До Краєвого Комітету голодуючого села у Львові, до рук: Предсідателя Пана Юліяна Романьчука ул. Камєнна 5. В полагодженню просьби ПТ. внесеної безпосередно до Воєвідства о легалізацію регуляміну для „Комітету голодуючого села“ Дирекція Поліції на засаді рескрипту львівського Воєвідства з 1/8. 925, ч. В. Р. 17875/25. подає до відома слідуюче: В цвітні цего року завязався у Львові „Краєвий Комітет Помочи голодному селу“ який мав на ціли несення помочи селянству через збирання фондів на засіви та для наглої помочи голодуючим. — Комітет, як стоваришенне ся доразове і минаюче ad hoc створене, не вимагав форм правної особовости. З часом однак поширив краєвий Комітет свої агенди під оглядом підметовим і предметовим створюючи цілу низку організацій місцевих та повітових Комітетів, обіймаючи своєю акцією також біжучі явища і потреби, перед тим не предвиджені, та сповняючи функцію як пр. збірки що вимагають спеціяльного дозволу. — Наслідком цего стратив Краєвий Комітет ціху тимчасовости і переходовости, приймаючи знова характер тревалого стоваришення о означених цілях, обсягу ділання і організації, одним словом став ся стоваришенням підлягаючим законови з 15/IX. 1867: Вдп. ч. 134. — Тому, що стоваришеннє зістало основане фактично без доповнення правних услівій висше наведеним законом предвиджених, діяльність його є нелегальною і недозволеною. — Тому Дирекція Поліції взиває ПТ. до задосить учинення приписам §. 4. закона о стоваришеннях з 15. IX. 1867. Вдп. ч. 134. в часі одного місяця від дня візвання, а то під загрозою заказу дальшої його діяльности“.

Форми допомоги пошкодованим повінню.

Деякі з повітових Комітетів, подаючи матеріяли і дані про розміри шкід, сповинених повінню, надсилають свої уваги і замітки про форми допомоги, які найбільш потрібні і бажані відповідно до місцевих обставин для пошкодованих повінню. Так Комітет в Калуші висловлює думку, що необхідно виставити в звязку з повінню такі домагання перед урядом: Необхідно домагатися: 1) негайної допомоги, 2) викупу ґрунтів положених в полосі розливу рік, 3) реґуляції рік, при чому реґуляції повинна помагати в будуванню ставів в горах, які в часі негоди могли би надмір води втримати і повільно відпускати, 4) управи лісів мають спровадити із знижкою 50 прц. дерево на направу ушкоджених будинків; 5) призначення значнійших квот на довготермінові і низькопроцентовані позички з тим, що позички ті мали би роздати повітові каси ощадности без всяких потручень на уділи та кошти старань.

Комітети в Рудках і Комарні вказують на необхідність прийти з допомогою пошкодованій людности у формі уділення більших кредитів за низьким процентом для місцевих кооперативних організацій; на думку Комітету в Рудках квота визначена на такі кредити мусіла би стати на будуче залізним фондом для всілякої допомогової акції населенню в повіті.

Комітет в Богородчанах підносить думку про необхідність заходів для орґанізації в ширших розмірах збуту худоби через наші кооперативні орґанізації; це є являється необхідним для того, щоби перешкодити зниженню цін на худобу, яке наступить при масовій розпродажі худоби, в наслідок браку паші, знищеної повінню.

Дописи.

В обороні української школи. (*Утраквізація в Тернополі*). Українське громадянство середущого і північного Поділля занепокоїлось проголошенням польською шкільною владою утраквізації української державної гімназії в Тернополі, істнуючої від 1898 р. В цій справі відбулося в Тернополі протестуюче віче дня 30 серпня цр., про яке була вже згадка в „Ділі“. Покликано до життя комітет, що має повести акцію в обороні української школи. Батьки дітей-учнів І. кляси гімн. є очевидно всі проти утраквізації, так само як батьки дітей І. польської (клясичної) державної гімназії в Тернополі. Тут в Тернополі є три польські державні гімназії — клясична (дир. Фогель), гуманістична (дир. д-р Ленкевіч) і математично-природнича (дир. Тройнар), до яких до І. кляси в біжучому році вписалося близько сто учнів — отже менше як до одної української державної гімназії, де до І. кляси вписалося 101 (сто оден) учнів.

Цікава статистика цієї І. кляси, котру поділено на два відділи (53+48). Зі 101 учнів І. кляси української держ. гімназії в Тернополі є 95 греко-кат. і 6 православних, по народности всі Українці. З міста Тернополя є 29, з пов. Збараж 18, з пов. Зборів 9, з пов. Скалат 6, з повіту Кременець (Волинь) 6, з пов. Бережани 4, з пов. Копичинці 3, з пов. Теребовля 2, з пов. Броди 1 і з пов. Львів 1. Соціяльне становище батьків учнів І. кляси є таке: селянських синів є 62, міщанських 4, синів ремісників і промисловців 6, зарібників 2, дяків 2, священиків 7, народніх учителів 6, гімназійних професорів 4, державних урядовців 3, служби 4 (з того приватної служби 1, державної 3) і емеритів 1. Виходить, що майже дві третини учнів І-ої кляси це селянські діти (62 проц.), а синів української інтеліґенції є всего 20 (20 проц.). Характеристично, що місцеві українські міщане відносно дуже мало своїх синів післали в біжучому році до тутешньої гімназії.

Дуже відрадною появою, що її замічується від двох літ, є це, що з тернопільської державної гімназії щораз більше користає сумежна Волинь, особливо найблищий повіт кременецький, получений з Тернополем залізницею Тернопіль-Ланівці. Вже в мин. шкільному році вписалося звідтам кількох учнів, в біжучому році 6, з того 5 селянських дітей, а 1 син народнього учителя. Без сумніву з кождим роком буде тут прибувати значнійше число волинських учнів, особливо коли їх приплив зорґанізується правильно — що мусить статися — і тоді тернопільська українська гімназія зможе відограти визначну ролю в культурному і національному відродженні західної Волині та зблизить до себе Галичан і Волиняків.

В польській клясичній гімназії дир. Фогля утраквізації покищо не переводять, — проти неї заявилися батьки учнів. До І. кляси цієї польської держ. гімназії вписалося тепер всего 20 (двайцятьох) учнів, з того 17 римо-кат. і 3 греко-кат., по народности 17 Поляків і 3 Українців (сини залежних службовиків). Ця гімназія дуже мала — тепер має мало що більше як 200 учнів і призначена на розвязання, бо три державні польські гімназії Поляки не в силі обсадити. В цій гімназії є майже половина Жидів, але І. клясу Жиди цього року збойкотували.

Директура в українській держ. гімназії в Тернополі ще досі не обсаджена і ледви, чи її обсадять скоро. Управу веде проф. Мих. Губчак, а вчителюють самі Українці. З приводу утраквізації був тут в пятницю 4. вересня н. р. візитатор д-р Іван Копач і оставив невідомі покищо інструкції для управителя гімназії.

Боротьба за дальшим удержанням дотеперішнього характеру української державної гімназії в Тернополі буде боротьбою затяжною, в якій повинно взяти участь все місцеве українське громадянство, а передовсім всі інтересовані батьки, котрі про потрібні інформації в цій справі мають звертатися до адвоката д-ра Степана Барана в Тернополі, що обняв провід згаданого вище комітету.

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру О. Міткевич:

Теребовля: Саля „Нар. Дому“.
10.IX. „Циганка Аза“.
11.IX. „Пан Твардовський“.
12.IX. „Вихрест“.
13.IX. „Запорожський Скарб“. 131 8—?

Український мішаний хор Д. Котка:

У пятницю 11.IX. — Заліщики.
У суботу 12.IX. — Борщів.
У неділю 13.IX. — Борщів.
У понеділок 14.IX. — Скала.
У второк 15.IX. — Скала. 115 8—?

Позір Збаражчина! Надзвичайні Загальні Збори Т-ва „Український Дім“ у Збаражі в справі дальшої будови відбудуться дня 20. вересня 1925 р. в год. 1. попол. у власній хаті. — ВИДІЛ. 425

Прогулька Т-ва „Плай“ на Чорну Гору коло Грибович відбудеться в неділю дня 13. вересня н. р. Збірка в год. 8. рано на замарстинівській роґатці (остання стація трамваю ч. 10), поворот в год. 16.евент. залізницею. Перекуску треба взяти зі собою. 1—2

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Видавничої Спілки „Діло“ Львів, Ринок ч. 10.